

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นอำเภอเชียงแสนเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม ระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีขั้นตอนของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มีกิจกรรมดังนี้ คือ

กิจกรรมที่ 1 เป็นการศึกษาเพื่อสำรวจ ข้อมูลทุนทางสังคมของ ตำบลบ้านแซว สถานการณ์ปัจจุบันตลอดจนพัฒนาเครื่องมือวัดควมคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ

กิจกรรมที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามจากนักท่องเที่ยว ศึกษาความเห็นของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 3 เป็นการประเมินศักยภาพและความพร้อมของชุมชน และวิเคราะห์ผลการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการจัดทำป้ายสื่อความหมาย

กิจกรรมที่ 5 เป็นการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 6 การสร้างความร่วมมือกับผู้นำ สปป.ลาว และจัดกิจกรรมนำเที่ยวเพื่อทดสอบความเหมาะสมของเส้นทาง

2. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

2.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เรื่องของแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 สำรวจพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ของตำบลบ้านแซว พร้อมกับสร้างเครือข่ายในชุมชน และสำรวจแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้หลัก 6As และแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ปรับปรุงจากแบบประเมินของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว

2.3 พัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาค ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบริบททางการท่องเที่ยวของพื้นที่

2.4 ทำวิเคราะห์ผลการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยการจัดประชุมนักวิจัยในโครงการร่วมกับผู้นำชุมชน

2.5 วิเคราะห์ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

2.6 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการจัดทำป้ายสื่อความหมาย

2.7 การประชุมนักวิจัยและผู้นำชุมชนเพื่อจัดทำเส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยว

2.8 การจัดการท่องเที่ยวในเส้นทางเชื่อมโยงกับเมืองโบราณสุวรรณ โคมคำเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเส้นทาง

2.9 สรุปผลเพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลให้เป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยว

3. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ประเภทและแหล่งข้อมูลที่ รวบรวมเพื่อการศึกษาวิจัย ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) มี 3 แหล่งคือ

3.1.1 ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวของอำเภอเชียงแสน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น

3.1.2 ข้อมูลจาก ผู้นำและประชาชนในตำบลบ้านแซว เกี่ยวกับสถานการณ์ และบริบททางการท่องเที่ยวในตำบล และความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์ การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีเสวนา

3.1.3 ข้อมูลที่ได้ผู้แทนของภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและสื่อมวลชน ที่มีความคิดเห็นต่อเส้นทางท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นใหม่ จากแบบสอบถามและการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น

3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย งานค้นคว้าอิสระ ตำราทางวิชาการและระบบออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ มีประชากรเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเชียงแสน และ ในเขตอำเภอเชียงของ

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้นำ และประชาชนในตำบลบ้านแซว

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสีย ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว สื่อมวลชน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จำนวน 400 ชุด ทำการสุ่มแบบบังเอิญ

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้แก่ ประชาชน ในพื้นที่ ทำการสุ่มแบบเจาะจง ส่วนผู้นำศึกษาจากประชากรโดยไม่มี การสุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ได้แก่ ผู้แทน ภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และ สื่อมวลชน ฯลฯ ทำการสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 16 คน

5. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 แบบ คือ การสำรวจ บันทึกภาพ แบบสอบถาม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และแบบการประเมินเส้นทางท่องเที่ยว ดังมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การสำรวจ โดยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ตามพื้นที่ในเขตตำบลบ้านแซว โดยการสำรวจเอกสาร 15 หมู่บ้าน และสำรวจภาคสนามใน 4 หมู่บ้านที่มีศักยภาพสูง โดยใช้แบบสังเกต

5.2 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวใน เขตอำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน โดยการออกแบบสอบถามในลักษณะของคำถามปลายปิด (Close Ended Question) ในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 และคำถามแบบปลายเปิด (Open Question) ในตอนที่ 3 เพื่อให้ นักท่องเที่ยว ได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป หรือข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งงบประมาณที่ใช้ จำนวนคนในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ลักษณะของการมาท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลวัดระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในเส้นทางผ่านของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 เป็นการแสดงความคิดเห็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

5.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยชุมชน นักวิจัย ภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบข้อมูลทุนทางสังคม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

5.4 แบบประเมินเส้นทางการท่องเที่ยว เป็นการประเมิน ความคิดเห็นของผู้ร่วมทดสอบ เส้นทางการท่องเที่ยว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ทำการประเมินความพร้อมของชุมชนในเส้นทางท่องเที่ยวจำนวน 9 จุด และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ขั้นตอนคือ

6.1 การวิจัยเอกสารเกี่ยวกับ พื้นที่จำนวน 15 หมู่บ้าน และสำรวจภาคสนาม โดยละเอียด จำนวน 4 หมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลทุนทางสังคม ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัย

6.2 แบบสอบถามและรายการถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เทคนิคและวิธีการเก็บข้อมูล โดยลงเก็บข้อมูลในอำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน

6.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน ตรวจสอบความถูกต้องของทุนทางสังคม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ของตำบล

6.4 การคัดเลือกเส้นทางใหม่และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน โดยคำนึงถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ความพร้อมของชุมชน และความพร้อมของบ้านใหม่ริมเย็นในประเทศ สปป. ลาว

6.5 การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกัน 3 ฝ่าย คือผู้ทดสอบเส้นทาง ผู้แทนชุมชนและประชาชนที่สนใจ และนักวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงจุดอ่อนต่างๆ ที่พบในเส้นทาง

7. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ข้อมูลทุนทางสังคมที่ได้จากการสำรวจเอกสาร การสำรวจในพื้นที่ การสัมภาษณ์ การพบปะชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนำมาเรียบเรียงและสรุปตามประเด็นของการวิจัยเป็นการบรรยายเชิงวิเคราะห์

7.2 ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์ตามประเด็นของการวิจัย นำเสนอในกรอบของ 6As

7.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำมาวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

7.4 การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว จัดทำโดยการจัดประชุมนักวิจัยและผู้นำชุมชนคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวจากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและผลการศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว จำนวน 3 เส้นทางเป็นทางบก 2 เส้นทางและทางน้ำ เพื่อเชื่อมโยงกับเมืองโบราณสุวรรณโคฒคำ 1 เส้นทาง

7.5 วิเคราะห์ความคิดเห็น จากเวทีสนทนาโดยการเรียบเรียงตามประเด็นที่ตั้งไว้และวิเคราะห์จากแบบประเมินความพร้อมของผู้ร่วมทอสอบเส้นทาง